

Factors affecting employment according to field of study in Nursing graduates Qazvin (2013)

F. Nazari Shadokam¹, A. Ghorbani^{2,1}, T. Sadeghi³

¹ Nursing and Midwifery School, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

² Metabolic Diseases Research Center, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

³ Nursing and Midwifery School, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran

Corresponding Address: Azam Ghorbani, Metabolic Diseases Research Center, Qazvin University of Medical Sciences, Qazvin, Iran

Tel: +98-912-2814393, Email: ghorbani_az@yahoo.com

Received: 28 Apr 2016 ; Accepted: 13 Nov 2016

*Abstract

The present research is a descriptive and cross sectional with the aim of analyzing the factors affect the employment matching the field of study for nursing graduates studying in Qazvin medical science university in 2013. Data were collected on 406 students of B.S. who were graduated from the School of Nursing and Midwifery during 2007-2011. The information was gathered through a questionnaire that its validity and reliability were confirmed and it was done by telephone call with recording conversations, visiting and e-mail. Data were described as the frequency of distribution, number and percent. The results showed that, the most of graduates worked as a nurse and lack of employment is related to personal reasons. The work load and low income were the main of these reasons. Thus, according to the importance of this job for the society, focusing on increasing the income and creating facilitation regarding the situation and difficulties can provide a situation that every nursing graduate start to work as a nurse.

Keywords: Graduate, Nursing Education, Career

Citation: Nazari Shadokam F, Ghorbani A, Sadeghi T. Factors affecting employment according to field of study in Nursing graduates Qazvin (2013). J Qazvin Univ Med Sci. 2017; 20 (6): 75-79.

عوامل مؤثر بر اشتغال متناسب با رشته تحصیلی از دید دانش‌آموختگان پرستاری قزوین (۱۳۹۲)

فاطمه نظری شادکام^۱، اعظم قربانی^{۱،۲}، دکتر طاهره صادقی^۳

^۱ دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

^۲ مرکز تحقیقات بیماری‌های متابولیک دانشگاه علوم پزشکی قزوین، قزوین، ایران

^۳ دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

آدرس نویسنده مسؤل: قزوین، دانشگاه علوم پزشکی قزوین، مرکز تحقیقات بیماری‌های متابولیک، تلفن ۰۹۱۲۲۸۱۴۳۹۳

تاریخ دریافت: ۹۵/۲/۹؛ تاریخ پذیرش: ۹۵/۸/۲۳

چکیده

این مطالعه توصیفی - مقطعی با هدف بررسی عوامل مؤثر بر اشتغال متناسب با رشته تحصیلی در دانش‌آموختگان رشته پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین در سال ۱۳۹۲ انجام شد. اطلاعات ۴۰۶ دانش‌آموخته مقطع کارشناسی پرستاری که در فاصله سال‌های ۱۳۸۶ تا ۹۰ از این دانشکده فارغ‌التحصیل شده بودند، به‌وسیله پرسش‌نامه از سه طریق؛ تماس تلفنی با ضبط مکالمه، مراجعه حضوری و پست الکترونیک تکمیل شد. اطلاعات این مطالعه به‌صورت توزیع فراوانی، تعداد و درصد بیان گردید. نتایج نشان داد اکثر دانش‌آموختگان در حرفه پرستاری شاغل بودند. علل عدم اشتغال یا اشتغال غیر از پرستاری به دلایل شخصی و مهم‌ترین آن عدم رضایت از درآمد و حجم بالای کار بود. بنابراین با توجه به نیاز جامعه به نیروی پرستار، توجه به افزایش درآمد پرستاران و ایجاد تسهیلات کافی و متناسب با موقعیت و میزان سختی کار می‌تواند شرایطی فراهم کند که تمام دانش‌آموختگان این رشته در حرفه خود مشغول به کار شوند.

کلیدواژه‌ها: دانش‌آموختگان، رشته پرستاری، اشتغال

مقدمه

تغییرات بازار کار یکی از مؤلفه‌های مهم برای قضاوت درباره کارایی داخلی و خارجی آموزش عالی تلقی می‌شود.^(۲)

پرستار یکی از اعضای کلیدی در گروه مراقبت‌های بهداشتی و درمانی است و نقش ارزنده او در پذیرش، آماده‌سازی، مراقبت‌ها و حمایت‌های جسمی و اجتماعی، بر هیچ‌کس پوشیده نیست.^(۳) در کشور ایران در چند سال اخیر با تعداد قابل توجهی دانش‌آموخته رشته پرستاری از دانشگاه‌های علوم پزشکی و آزاد رو به رو هستیم، اما هنوز مراکز بهداشتی - درمانی به پرستارانی متخصص، مجرب و توانمند نیازمندند.^(۴) بنابراین مهم است که بازده و محصول یک نظام آموزشی با رسالت و اهداف آن هماهنگی داشته و پاسخ‌گوی نیاز جامعه باشد.^(۳)

داشتن نیروی انسانی کارآمد و کافی در تمام رشته‌ها به‌خصوص رشته‌های مرتبط با بهداشت و درمان برای هر کشوری ضروری است. عرضه نیروی انسانی با متغیرهایی همچون رشد، توزیع سنی و جنسی جمعیت، مهاجرت و نرخ مشارکت زنان در ارتباط است. از طرف دیگر، تقاضای نیروی انسانی با متغیرهایی چون سرمایه‌گذاری، فناوری و رشد اقتصادی مرتبط است. این نیروها بعد از تربیت باید به‌طور مناسب از نظر جغرافیایی، نوع حرفه، تخصص و جنسیت توزیع و با نظارت صحیح و کارآمد به‌کار گرفته شوند تا بهترین اثر را داشته باشند.^(۱)

یکی از چالش‌های مهم اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور مسأله اشتغال دانش‌آموختگان است و کیفیت آموزش نیروی انسانی در هماهنگی با نیازها و

فوریت‌ها بودند. سایر شغل‌ها عبارت بودند از: محقق مرکز تحقیقات، مدرس هلال احمر، مدیر مهد کودک، مدیر سالن زیبایی و کارشناس فنی شرکت تأمین اجتماعی. شغل اکثر دانش‌آموخته‌ها، ۲۵۲ نفر (۹۲/۶ درصد) کاملاً با رشته تحصیلی تناسب داشت، در حالی که شغل ۶/۲ درصد تا حدودی و ۱/۱ درصد اصلاً با رشته تحصیلی آن‌ها تناسب نداشت.

به‌طور متوسط فاصله زمانی بین فراغت از تحصیل و شروع طرح نیروی انسانی دانش‌آموختگان، $4/6 \pm 0/61$ ماه بود که حداکثر فاصله ۳۶ ماه و حداقل بلافاصله بود. فاصله زمانی بین پایان طرح نیروی انسانی و شروع به کار مجدد $1/6 \pm 0/95$ ماه بود که حداکثر فاصله ۳۶ ماه و حداقل بلافاصله بود.

از میان ۲۷۲ نفر دانش‌آموخته شاغل، ۷/۴ درصد به صورت رسمی قطعی، ۶/۲ درصد به صورت رسمی آزمایشی، ۳۸/۶ درصد پیمانی، ۲۲/۱ درصد قراردادی، ۶۲/۱ درصد طرحی مشغول به کار بودند، ۲/۳ درصد سرباز بودند و ۲/۱ درصد به‌صورت خود اشتغالی فعالیت داشتند (جدول شماره ۱).

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیتی و شغلی دانش‌آموختگان پرستاری دانشکده پرستاری و مامایی قزوین (۳۰۱ نفر)

متغیر	تعداد	درصد
جنس	زن	۲۳۵
	مرد	۶۶
وضعیت کنونی اشتغال	در حال گذراندن طرح نیروی انسانی	۵۸
	شاغل	۱۸۷
وضعیت اشتغال	غیرشاغل	۲۵
	دانشجو	۷
	سرباز	۷
	شاغل و دانشجو	۱۶
محل کار شاغلین	در حال گذراندن طرح نیروی انسانی و دانشجو	۱
	دولتی	۲۱۷
	غیردولتی	۳۸
نوع کار شاغلین	هر دو	۱۶
	تمام وقت	۲۴۸
	پاره وقت	۵
رشته شغلی	هر دو	۱۹
	بهداشتی و درمانی	۲۴۶
	آموزشی	۱۰
	اداری	۱۲
	مدیریتی	۳
	بهداشتی و درمانی و اداری	۱

در خصوص وضعیت شغلی دانش‌آموختگان پرستاری قزوین تاکنون مطالعه‌ای انجام نشده است. لذا این مطالعه با هدف تعیین عوامل مؤثر بر اشتغال متناسب با رشته تحصیلی دانش‌آموختگان پرستاری دانشگاه علوم پزشکی قزوین انجام شد.

* مواد و روش‌ها:

این پژوهش توصیفی-مقطعی در سال ۱۳۹۲ بر روی ۴۰۶ نفر از دانش‌آموختگان رشته پرستاری دانشگاه قزوین که در سال‌های ۸۶ تا ۹۰ در مقاطع کارشناسی و کارشناسی ناپیوسته تحصیل کرده بودند، انجام شد. روش نمونه‌گیری سرشماری و ابزار گردآوری اطلاعات، پرسش‌نامه محقق ساخته حاوی ۲۵ پرسش بود که بعد از طراحی در اختیار ۱۰ نفر از اعضای هیأت علمی این دانشکده و اساتید آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی قرار گرفت و از نظر روایی صوری و محتوایی تأیید شد. برای تأیید پایایی ابزار از روش پایایی درونی استفاده شد، بدین ترتیب که همبستگی درونی بین سؤال‌های پرسش‌نامه با ضریب آلفای کرونباخ ($\alpha=0/86$) تأیید گردید. پس از اخذ معرفی‌نامه، اطلاعات تماس دانش‌آموختگان از بایگانی اداره آموزش استخراج و پرسش‌نامه‌ها از سه طریق تماس تلفنی با ضبط مکالمه، مراجعه حضوری و پست الکترونیک تکمیل شد. از تعداد ۴۰۶ نفر دانش‌آموخته در نهایت ۳۰۱ نفر در مطالعه شرکت کردند. داده‌ها با نرم‌افزار آماری SPSS ۱۹ تجزیه و تحلیل شدند.

* یافته‌ها:

میانگین سنی دانش‌آموختگان مورد مطالعه $27/01 \pm 2/71$ سال بود. از بین ۳۰۱ دانش‌آموخته، ۲۲۷ نفر (۸۳/۵ درصد) پرستار، ۱۰ نفر (۳/۷ درصد) سرپرستار، ۵ نفر (۱/۸ درصد) مدیر پرستاری ناظر، ۲ نفر (۰/۷ درصد) مدیر پرستار، ۷ نفر (۲/۶ درصد) کارمند، ۵ نفر (۱/۵ درصد) مربی بهداشت، ۶ نفر (۲/۲ درصد) هیأت علمی یا هیأت آموزشی در دانشگاه و ۴ نفر (۱/۵ درصد) کارشناس

نتایج پژوهش نشان داد که به طور متوسط اغلب دانش‌آموختگان کمتر از ۵ ماه بعد از زمان فارغ‌التحصیلی، طرح نیروی انسانی خود را شروع و کمتر از ۲ ماه بعد از پایان طرح شغل دائمی خود را آغاز کردند. نتایج پژوهش طولابی نشان داد که اکثر دانش‌آموختگان با فاصله یک سال از پایان تحصیل مشغول به کار شدند.^(۵) در مطالعه صابریان نیز فقط ۱۷/۲ درصد کمتر از ۶ ماه مشغول به کار شدند و بقیه در فاصله زمانی شش ماه تا بیش از سه سال بیکار بودند.^(۶)

در این مطالعه ۷/۶ درصد از دانش‌آموختگان بیکار بودند، در این خصوص باید به ظرفیت دانش‌آموختگان بیکار توجه شود که بعد از صرف هزینه زیادی که دولت برای تربیت آن‌ها متحمل شده و با توجه به نیاز جامعه به نیروی پرستاری به دلایل شخصی این شغل را کنار گذاشته‌اند یا در شغلی غیرمرتبط با رشته پرستاری مشغول به کار شده‌اند.

نتایج پژوهش نشان داد که بیش‌تر دانش‌آموختگان رضایت متوسطی از شغل خود داشتند و بیش‌ترین علت عدم رضایت شغلی، درآمد پایین این شغل در مقایسه با حجم کاری عنوان شد. مطالعه میرزاییگی نشان داد که ۶۵/۶۹ درصد پرستاران شاغل در بیمارستان‌های ایران از شغل خود ناراضی و بسیار ناراضی بودند و اکثر آن‌ها از وضعیت حقوقی خود و از عدم تناسب حقوق با میزان مسئولیت و سطح تحصیلات ابراز نارضایتی کردند.^(۸) نتایج طولابی نیز این مسئله را تأیید کرد.^(۵)

به‌طور کلی نتایج مطالعه حاضر نشان داد که علی‌رغم این‌که موقعیت شغلی برای دانش‌آموختگان رشته پرستاری فراهم است، ولی تعدادی از آن‌ها به دلایل شخصی و عدم رضایت از درآمد و حجم بالای کار ترجیح می‌دهند در شغل‌های غیرمرتبط با پرستاری مشغول به کار شوند با این وجود با عنایت به نیاز شدید جامعه به نیروی کار پرستاری، توجه به افزایش درآمد پرستاران و ایجاد تسهیلات کافی و متناسب با موقعیت و میزان سختی کار می‌تواند شرایطی فراهم کند که تمام

بیش‌ترین دلیل عدم اشتغال، سختی کار ذکر شد (جدول شماره ۲). فقط ۹ نفر (۳ درصد) از دانش‌آموختگان شاغل در رشته پرستاری از شغل خود خیلی راضی بودند در حالی که ۶۶ نفر (۲۲/۹ درصد) آن‌ها به میزان زیاد، ۱۴۳ نفر (۴۹/۲ درصد) متوسط، ۵۰ نفر (۱۷/۳ درصد کم) و ۱۴ نفر (۴/۷ درصد) از آن‌ها اصلاً از شغل پرستاری رضایت نداشتند. مهم‌ترین علت عدم رضایت شغلی، درآمد کم ۲۳۲ نفر (۸۰ درصد) و حجم بالای کار ۱۷۷ نفر (۶۱/۱ درصد) بود.

جدول ۲- علل عدم اشتغال از دیدگاه دانش‌آموختگان بیکار (۲۵ نفر)

علل عدم اشتغال	تعداد	درصد
عدم نیاز بخش دولتی	۱	۴
ضرورت کار در محل نامناسب	۹	۳۶
پایین بودن حقوق و دستمزد	۹	۳۶
سختی کار	۲۱	۸۴
احتمال ایجاد آسیب‌ها و بیماری‌های ناشی از حرفه	۴	۱۶
مشکلات شخصی و خانوادگی	۱۴	۵۶
غیره	۷	۲۸

*بحث و نتیجه‌گیری:

این مطالعه نشان داد که اکثر دانش‌آموختگان شرکت‌کننده متناسب با رشته تحصیلی خود شاغل بودند که با نتایج طولابی و همکاران در خرم‌آباد، صابریان و همکار در سمنان، جعفری و همکاران در زنجان همسو بود.^(۵-۷) بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که از نظر کمیت، پذیرش دانشجویان در رشته پرستاری براساس نیاز بازار کار بوده و تقریباً اکثر دانش‌آموختگان به نوعی مشغول به کار شده‌اند.

در این مطالعه نوع استخدام اکثر دانش‌آموختگان شاغل، پیمانی بود که با نتایج مطالعه انجام شده در زنجان همخوانی داشت.^(۷) در حالی که نوع استخدام اکثر دانش‌آموختگان شاغل در خرم‌آباد و سمنان رسمی قطعی بود.^(۶و۵) به‌نظر می‌رسد در سال‌های گذشته که اکثر استخدام‌ها به صورت رسمی بود دانش‌آموختگان رشته پرستاری از وضعیت استخدامی مطمئن‌تری برخوردار بودند.

4. Negarandeh R. Facing nursing shortage: a complex challenge. *Hayat* 2015; 20 (4): 1-4. [In Persian]
5. Toulabi t, Jonani f, Ravanshad F, Sheiki E. Study of job status and research and teaching activities of Koram Abad nursing school graduate. *Aflak* 2007; 4-5: 12-8. [In Persian]
6. Saberian M, Haji Aghajani S. Study of Job Future of Semnan Nursing School Graduates. *Iran Journal of Medical Education* 2003; 3 (1): 53-9. [In Persian]
7. Jafari E, Kamali S, Karimian N, Fathi A. Employment status of Midwifery and Nursing graduates of Zanjan University of Medical Sciences. *Journal of Medical Education Development* 2011; 3 (5): 25-30. [In Persian]
8. Mirzabeigi G, Salemi S, Sanjari M, Shirazi A, Heidari a, Maleki H. Job satisfaction among Iranian nurses. *Hayat* 2009; 15 (1): 49-60. [In Persian]

دانش‌آموختگان این رشته در حرفه پرستاری مشغول به کار شوند.

*سپاس‌گزاری:

از همکاری دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی قزوین و دانشکده آموزش پزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی قدردانی می‌شود.

*مراجع:

1. Sanai Nasab H, Dellavari AR, Ghanjal A, Teymourzadeh E, Sedaghat A, Mirhashemi S. Employment status of health-treatment services management alumni. *Journal of Military Medicine* 2010; 11 (4): 203-8. [In Persian]
2. Salehi E. Employment status of female graduates: a case study. *Quarterly Journal of Research and Planning in Higher Education* 2006; 12 (1): 41-60. [In Persian]
3. Masters K. Role development in professional nursing practice. 3rd ed. Burlington: Jones & Bartlett Publishers; 2015. 78-82.